

ZOEK DE GELIJKENISSEN LOONTREKKENDE BELGEN EN NIET-BELGEN IN VLAANDEREN

Hoofdstuk 15

Katrien Tratsaert

Uit hoofdstuk 14 bleek de arbeidsmarktpositie van de diverse nationaliteitsgroepen erg te verschillen. Hfdst. 14 Het aandeel werkenden en loontrekkenden varieert opvallend in functie van de nationaliteit, in combinatie met de leeftijd en het geslacht van de betrokkenen. Meer dan de helft van de DWH-populatie op arbeidsleeftijd in Vlaanderen bestaat uit loontrekkenden. We willen nu nagaan in welke mate de loontrekkende Belgen en niet-Belgen van elkaar verschillen.¹ In dit hoofdstuk zien we in welke mate het arbeidsregime bij de Belgische en niet-Belgische werknemers van elkaar afwijkt, op welke wijze de diverse nationaliteitsgroepen zich verdelen over de activiteitensectoren en of de niet-Belgische werknemersgroepen zich zoals de Belgen spreiden over kleine, middelgrote en grote ondernemingen.²

De loontrekkende Belgen en de loontrekkenden uit 8 categorieën van vreemde nationaliteiten in het Vlaams Gewest worden in dit hoofdstuk met elkaar vergeleken: 1) de buurlanden Frankrijk, Duitsland, Nederland, Verenigd Koninkrijk en Luxemburg, 2) Zuid-Europa met Spanje, Italië, Portugal en Griekenland, 3) de kandidaat-lidstaten in onderhandeling, namelijk Turkije, Bulgarije en Roemenië, 4) de overige Europese landen, 5) Noord-Afrika met Marokko, Egypte, Algerije, Libië en Tunesië, 6) de overige Afrikaanse landen, 7) Azië inclusief het Midden-Oosten en 8) alle resterende niet-Europese landen. Goed om weten is dat de Marokkanen ongeveer 91,9% uitmaken van de Noord-Afrikaanse bevolking op arbeidsleeftijd, de Turken vormen 94,5% van de groep van kandidaat lidstaten in onderhandeling. De Italianen maken ruim de helft uit (56%) van de Zuid-Europeaan (Nationaal Instituut voor de Statistiek, 2001).

-
- 1 Dit hoofdstuk is, net zoals hoofdstuk 14, een bewerking van een presentatie voor de gebruikersgroep van het Datawarehouse Arbeidsmarktgegevens over de mogelijkheden van basistoepassing vijf, waarin de nationaliteitsvariabele centraal staat. Deze basistoepassing werd mede uitgewerkt dankzij een Agora-project rond allochtonen op de arbeidsmarkt. Het Datawarehouse Arbeidsmarktgegevens is een gegevensbestand waarin de arbeidsmarktinformatie afkomstig van zes verschillende socialezekerheidsinstellingen (RSZ, RSZPPO, RSVZ, RVA, RIZIV-GRI en RKW) is geïntegreerd. Ze werd door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid uitgebouwd, met de wetenschappelijke ondersteuning van de steunpunten WAV en TEF, in het kader van een AGORA-project, gefinancierd door DWTC. De gebruikersgroep van het Datawarehouse Arbeidsmarktgegevens is een gemeenschappelijk initiatief van de steunpunten WAV en TEF en de KSZ. Meer uitleg hierover vindt u in het methodologisch luik bij dit hoofdstuk op de website, www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.
  - 2 Voor een overzicht van gedetailleerd cijfermateriaal dat gebruikt wordt in dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

1 *Arbeidsregime*

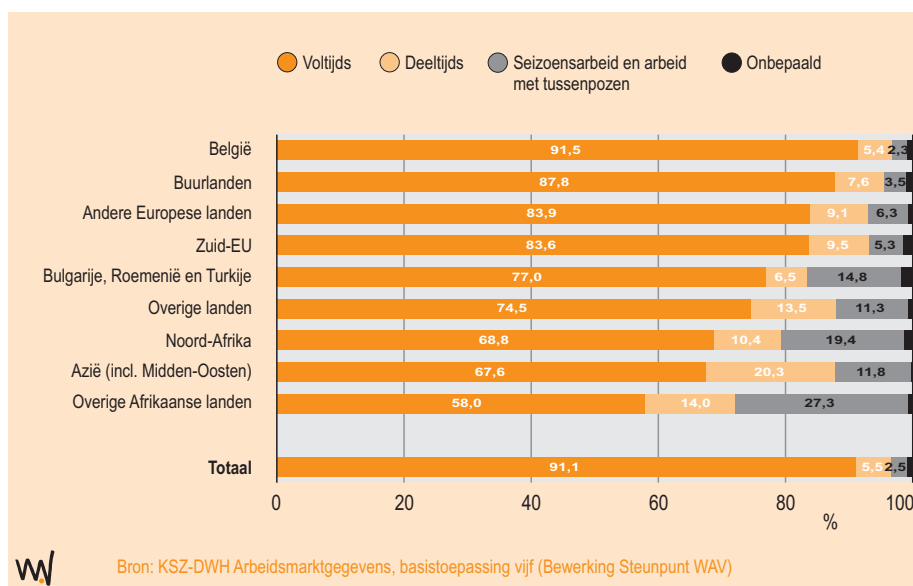
Het arbeidsregime geeft aan of een werknemer voltijds of deeltijds werkt, dan wel als seizoenarbeider of met tussenpozen is tewerkgesteld. In deze laatste categorie zitten heel wat uitzendkrachten. Bij de grafische voorstelling van het arbeidsregime naar nationaliteitsgroep wordt snel duidelijk dat het arbeidsregime samenhangt met de nationaliteitsgroep waartoe men behoort.³ We bekijken eerst de resultaten voor de mannelijke loontrekkenden.

1.1 *Mannen*

Mannen met de Belgische nationaliteit werken in de regel voltijds (91,5%), 5,4% werkt deeltijds. De groep van voltijds werkenden is in geen enkele vreemde nationaliteitsgroep zo groot. Belgen die als seizoenarbeider werken of met tussenpozen zijn eerder uitzonderingen (2,3%).

Figuur 15.1

Mannelijke loontrekkenden (DWH-populatie) van 18 tot en met 64 jaar naar nationaliteitsgroep en arbeidsregime (Vlaams Gewest; 30 juni 2000)

3 Voor de cijfers achter de figuren verwijzen we naar de cijferbijlage, tabel B15.1.

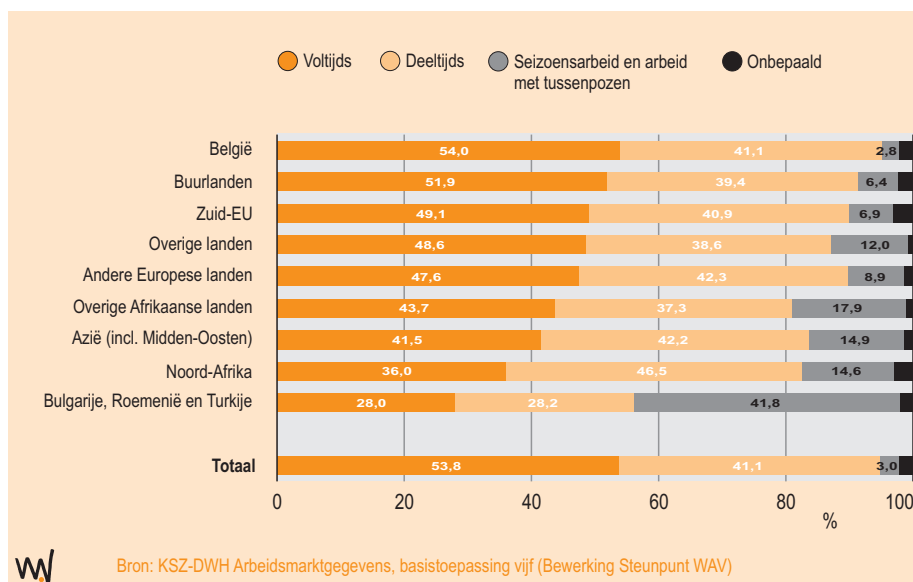
Mannen uit een buurland, Zuid-Europa of uit de restgroep van Europese landen, verdelen zich in Vlaanderen ongeveer op dezelfde manier over de arbeidsregimes als de Belgen. Toch is het aandeel voltijds werkenden onder hen wat kleiner en het aandeel van deeltijds werkenden en personen die ongeregeld werken wat groter. Van de Bulgaren, Turken en Roemenen is slechts 77% van de loontrekkende mannen voltijds tewerkgesteld. De rest vinden we vooral terug bij de seizoensarbeiders en personen die werken met tussenpozen (14,8%). Hetzelfde patroon, maar met een groter aandeel van zowel deeltijders als van ongeregeld werkenden zien we bij de Noord-Afrikanen. Maar liefst een vijfde van de loontrekkende Noord-Afrikanen werkte op 30 juni 2000 als seizoensarbeider of als uitzendkracht. De allerzwakste positie is weggelegd voor de 'overige Afrikanen' met slechts 58% voltijds werkenden; 14% deeltijders en vooral erg veel mannen in de zwakkere positie van seizoenarbeider of uitzendkracht (27,3%). De loontrekkende mannen uit Azië en het Midden-Oosten vallen dan weer op wegens het grote aandeel van deeltijds werkenden (20,3%), wat we bij geen enkele andere nationaliteitsgroep in die mate terug vinden.

1.2 ■ ■ Vrouwen

Bij de vrouwen liggen de verschillen tussen de nationaliteitsgroepen in dezelfde lijn met toch enkele belangrijke verschillen.

Figuur 15.2

Vrouwelijke loontrekkenden (DWH-populatie) van 18 tot en met 64 jaar naar nationaliteitsgroep en arbeidsregime (Vlaams Gewest; 30 juni 2000)

Ruim de helft (54%) van de loontrekkende vrouwen in Vlaanderen met de Belgische nationaliteit werkt voltijds, zo'n 41,1% werkt deeltijds. Er is een kleine restgroep. Het zijn de buurlanden, de Zuid-Europese vrouwen, en de restgroep van Europese en andere nationaliteiten die weerom het dichtst bij het resultaat van de Belgen aanleunen. Er moet wel gezegd dat de groep van onregelmatig werkenden (seizoensarbeiders, uitzendkrachten en dergelijke) een stuk groter is dan bij de Belgische vrouwen in Vlaanderen.

De vrouwen met een (zwart) Afrikaanse nationaliteit bevinden zich niet zoals hun mannen helemaal aan de staart van het klassement voor wat betreft het arbeidsmarktregime, ook al vinden we in deze groep ook heel wat tijdelijke statuten. Het zijn de vrouwen uit Noord-Afrika en de vrouwen met Turkse, Bulgaarse of Roemeense nationaliteit die de minste voltijds werkenden tellen onder hun (reeds dun gezaaide) loontrekkenden. Bij de Noord-Afrikaanse vrouwen is dat meestal omdat zij deeltijds werken. Vrouwelijke loontrekkenden met Turkse, Bulgaarse of Roemeense nationaliteit bevinden zich in een nog zwakkere situatie: slechts 28% werkt voltijds. Het merendeel (41,8%) is aan de slag als seizoensarbeider of als uitzendkracht. Bij de verdeling naar activiteitensector zal blijken waarom. Deze (voornamelijk Turkse) vrouwen werken hoofdzakelijk in de land- en tuinbouw. We merken nog eens op dat het ook deze nationaliteiten zijn waar-

Hfdst. 14

van de vrouwen het minst vaak aan het werk zijn.

2 Activiteitensector

Het profiel van de Belgen in Vlaanderen weerspiegelt de gemiddelde situatie voor de totale Vlaamse DWH-populatie tussen 18 en 65 jaar. Immers, de Belgen vormen 95% van de beschouwde onderzoeksgroep. De Belgen zijn in Vlaanderen relatief goed gespreid over de bedrijfstakken. De meeste nationaliteitsgroepen wijken daar sterk van af (tabel 15.1). Vooral in de sectoren van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging,⁴ in de land- en tuinbouw en in de horeca zijn de meeste buitenlandse nationaliteitsgroepen oververtegenwoordigd. In de quartaire sector zijn ze slechts zeer beperkt aanwezig. Sommige nationaliteitsgroepen zitten geconcentreerd in enkele activiteitensectoren en zijn volledig afwezig in andere bedrijfstakken. We bespreken ze achterenvolgens en wijzen op de voornaamste sekseverschillen.⁵

4 In basistoepassing vijf van het DWH Arbeidsmarktgegevens valt de sectorale verdeling samen met de nace-indeling, beschikbaar op 2 digits. In deze grote sector (nace 74) kunnen wij dan ook geen verder onderscheid maken tussen de drie genoemde sectoren.

5 Voor een verdeling naar nationaliteitsgroep, geslacht en WAV-activiteitensector verwijzen we naar de cijferbijlage, tabel B15.2.

De Belgen

De Belgen in loondienst vinden we in zowat alle activiteitensectoren terug, maar zijn zo goed als niet tewerkgesteld in de primaire sector. De land- en tuinbouw en visserij vertegenwoordigt voor de Belgen slechts een marginaal aantal jobs en een groot deel ervan betreft zelfstandigen. Slechts 0,7% van de Belgische werknemers in Vlaanderen werkt in loondienst in de primaire sector. De rest van de Belgen is min of meer gelijkmatig gespreid over de drie hoofdsectoren met 28,2% in de industrie en de bouw (de secundaire sector), een licht overwicht (37,5%) van de tertiaire sector die de meeste van de commerciële diensten bundelt en 33,7% in de quartaire sector, die voornamelijk uit publieke diensten bestaat.

Dalen we af naar de sectoren dan blijkt de loontrekkende activiteit bij de Belgen zich voornamelijk af te spelen in de distributie en verhuurdiensten (13,6%), de sector van het openbaar bestuur, justitie, defensie, openbare veiligheid en de verplichte sociale verzekering (12,3%), de gezondheidszorg en maatschappelijk dienstverlening (9,9%), het onderwijs (9,3%) en ten slotte ook de metaalsector (8,9%).

De mannen vinden we veel meer dan de vrouwen terug in de secundaire sector, met vooral de metaalsector en de bouwsector als grote werkgevers. Mannen en vrouwen hebben een gelijkaardige tertiaire vertegenwoordiging. Vrouwen vinden we meer in de distributie en groot- en kleinhandel, de horeca en de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging dan de mannen. Mannen werken meer in de vervoerssector.

Tot slot is bijna de helft van de Belgische vrouwen (47,5%) aan het werk in de quartaire sector, waar zij voornamelijk werken in de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, het onderwijs en het openbaar bestuur, justitie, defensie en openbare veiligheid en de verplichte sociale verzekering.

Tabel 15.1
Loontrekkenden (DWH-populatie) van 18 tot en met 64 jaar naar nationaliteitsgroep en WAV-sector (Vlaams Gewest; 30 juni 2000)

(%)	WAV-sector	België	Buurlanden	Zuid-Europese lidstaten	Bulgarije, Roemenië, Turkije	Andere Europese landen	Azië (incl. Midden-Oosten)	Noord-Afrika	Overige Afrikaanse landen	Overige landen	Totaal
p1	Land- en tuinbouw	0,7	1,1	1,9	17,2	3,3	10,6	9,4	7,0	2,4	0,8
p1	Visserij	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
P	Totaal primaire sector	0,7	1,1	1,9	17,2	3,3	10,6	9,4	7,0	2,4	0,8
s1	Winning van delfstoffen	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
s2	Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	3,0	3,1	3,0	5,6	2,6	3,2	6,4	4,4	1,8	3,0
s3-4	Verv. van textiel, kleding, leer, bont en schoeisel	2,2	1,8	2,3	4,5	1,5	1,0	3,3	0,5	0,7	2,2
s6	Houtindustrie	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,2	0,4
s7	Grafische nijverheid	1,6	1,8	1,5	0,3	1,2	0,4	0,8	0,3	0,9	1,6
s8	Chemische industrie	2,6	3,4	1,4	1,9	1,5	0,7	1,4	1,0	1,5	2,6
s9	Rubber- en kunststofnijverheid	1,0	1,0	1,3	1,1	0,8	0,6	1,0	0,6	0,6	1,0
s10	Verv. van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	0,9	0,9	1,2	1,1	0,6	0,6	1,1	0,2	0,2	0,9
s11-17	Metaalsector	8,9	9,4	19,0	12,6	9,1	5,5	11,3	3,8	7,4	9,0
s5-18	Overige industrie	1,1	1,1	1,3	1,2	0,7	1,1	1,0	0,9	0,4	1,1
s19	Electriciteit, gas, stoom en water	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,8
s20	Bouw	5,6	6,2	9,7	17,5	7,2	1,3	7,7	2,9	4,2	5,7
S	Totaal secundaire sector	28,2	29,1	41,1	46,2	25,5	14,5	34,3	15,1	18,0	28,3

(%)	WAV-sector	België	Buurlanden	Zuid-Europese lidstaten	Bulgarije, Roemenië, Turkije	Andere Europese landen	Azië (incl. Midden-Oosten)	Noord-Afrika	Overige Afrikaanse landen	Overige landen	Totaal
t1-4	Distributie en verhuurdiensten	13,6	17,6	16,0	5,2	14,7	13,8	8,4	6,9	12,9	13,6
t5	Horeca	2,3	6,9	8,3	3,5	9,7	23,4	7,5	12,3	10,8	2,5
t6-t7	Vervoersector	5,5	7,4	5,3	2,3	6,0	3,1	3,9	3,5	4,0	5,5
t8	Post en telecommunicatie	2,3	1,2	0,7	0,1	1,0	0,4	0,4	1,9	1,1	2,3
t9	Financiële diensten	4,0	2,5	1,5	0,1	1,2	0,4	0,3	0,8	1,7	3,9
t10	Informatica	1,2	2,3	1,1	0,4	2,7	2,3	0,2	1,6	3,7	1,2
t11-t13	Advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging	7,8	14,2	12,2	17,8	16,4	14,1	25,3	29,4	22,2	8,1
t14	Overige diensten aan personen	0,7	0,9	2,1	0,5	1,5	3,1	0,6	0,9	0,8	0,7
T	Totaal tertiaire sector	37,5	53,2	47,1	29,9	53,2	60,7	46,5	57,3	57,1	37,8
q1-q3	Openbaar bestuur, justitie, defensie en openbare veiligheid en verplichte sociale verzekering	12,3	2,4	2,3	2,0	3,7	3,2	2,8	6,1	2,5	12,0
q4	Onderwijs	9,3	4,5	1,7	1,1	4,0	5,9	0,9	1,6	8,2	9,1
q5-q6	Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	9,9	5,7	3,8	2,4	4,7	2,7	4,5	8,5	3,5	9,7
q7	Recreatie, cultuur en sport	0,8	1,7	0,8	0,3	3,2	1,1	0,6	2,7	4,7	0,9
q8	Speur- en ontwikkelingswerk	0,3	0,8	0,3	0,1	0,9	0,8	0,2	0,2	1,2	0,3
q9	Afvalwater- en afvalverzameling, straatreiniging	0,2	0,2	0,2	0,6	0,3	0,1	0,5	0,5	0,4	0,2
q10	Belangenverteenwoordiging	0,8	1,3	0,7	0,3	1,3	0,5	0,4	1,0	2,1	0,8
Q	Totaal quartaire sector	33,7	16,6	9,9	6,7	18,0	14,3	9,9	20,6	22,5	33,1
	Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: KSZ DWH Arbeidsmarktgegevens, basistoepassing vijf (Bewerking Steunpunt WAV)

De buurlanden

De buurlanden zijn niet voor niks buurlanden. Het profiel van deze loontrekkenden wijkt het minst af van dat van de Belgen, ook al zijn er belangrijke verschillen. Net zoals de Belgen zijn ze erg afwezig als loontrekkenden in de land- en tuinbouw en de visserij. De secundaire sector – industrie en de bouw – stelt zo'n 29% van de Duitse, Nederlandse, Engelse, Luxemburgse en Franse werknemers in Vlaanderen te werk, wat aansluit bij het Vlaamse gemiddelde. We vinden ze wel iets meer dan gemiddeld in de chemie en in de bouw.

Voor de tertiaire sector is belangrijk voor de tewerkstelling van personen uit de buurlanden, waar 53,2% van de loontrekkenden is tewerkgesteld. Zij vallen als enige buitenlandse groep op met een sterke aanwezigheid in de vervoerssector (7,4%), waarmee zij ook de Belgen overtreffen (5,5%). Dat zij veel vaker dan gemiddeld werken in de distributie en verhuurdiensten sluit hierbij aan (17,6%). Werknemers uit onze naaste buurlanden hebben ook dubbel zo veel mensen op de loonlijst van de informaticasector (2,4%) dan de Belgen (1,1%). Tot slot vinden we hen net zoals de andere categorieën van niet-Belgen, vaker in de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging (14,2% versus 7,8% gemiddeld) en in de horeca (6,9 versus 2,4% gemiddeld).

Duitse, Nederlandse, Engelse, Luxemburgse en Franse werknemers in Vlaanderen zijn ondervertegenwoordigd in de quartaire sector (16,6%). Uit wat volgt zal ook snel blijken dat de publieke sector een nogal exclusief Belgische aangelegenheid is. Nochtans onderging de wetgeving over de toegang van vreemdelingen tot het openbaar ambt belangrijke wijzigingen de voorbije jaren. Contractuele betrekkingen zijn toegankelijk voor iedereen; EU-onderdanen kunnen ook voor de statutaire betrekkingen bij overheidsdiensten solliciteren. Een uitzondering is er wel voor betrekkingen die een deelname aan de openbare macht inhouden, zoals functies bij het leger, rijkswacht, politie, magistratuur, diplomatie, topfuncties bij ministeries en dergelijke meer. Desalniettemin blijft de aanwezigheid van niet-Belgen onder het overheidspersoneel zeer beperkt (Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding). We vinden werknemers uit de buurlanden wel wat meer dan gemiddeld in culturele, sportieve en recreatieve bezigheden en in de belangenvertegenwoordiging.

Turken, Bulgaren en Roemenen

De groep van Turken, Bulgaren en Roemenen is zeer opvallend aanwezig in de land- en tuinbouw. Zo'n 17,2% van wie op 30 juni 2000 in loondienst was, werkte in deze sector. Vermits er in die periode van het jaar heel wat seizoensarbeid verricht wordt, doorgaans met tijdelijke contrac-

ten, kunnen we ervan uitgaan dat een groot deel van deze loontrekkenden zich in een onzekere arbeidssituatie bevindt. Dat werd reeds duidelijk bij de bespreking van het arbeidsregime. Het hoge aandeel Turkse (en Bulgaarse en Roemeense) werknemers in de tuin- en landbouw is bijna volledig toe te schrijven aan het extreem hoge aandeel bij de vrouwen. Maar liefst 45,4% van de loontrekkende vrouwen werkt in deze sector. Bij de mannen is dat 'slechts' 6,2%.

Turken, Bulgaren en Roemenen zijn zeer opvallend aanwezig in de secundaire sector (44%) in vergelijking met de Belgische loontrekkenden (29%). Twee sectoren springen in het oog. Het aandeel dat in de bouw werkt, is ruim drie maal zo hoog (17,5%) als voor de Belgen (5,6%), waarmee zij hier de meest opvallende nationaliteitsgroep zijn. In de metaalsector zijn zij ook duidelijk present (12,6%), waar ze vooral meewerken met het vervaardigen van transportmiddelen (6,1%) en van metaalproducten (4,3%). Vermits dit typisch mannelijke activiteitensectoren zijn, zal het dan ook niet verwonderen dat dit cijfer enkel bij de mannen hoog ligt. Bijna een kwart (24,3%) van de Turkse (en Roemeense en Bulgaarse) mannen werkt in de bouw en 17,2% in de metaalsector. Ook in de voeding en de textiel is deze nationaliteitsgroep meer dan gemiddeld tewerkgesteld. Ook hier zijn vooral de mannen oververtegenwoordigd met 6,7% in de voedingssector en 5,4% bij de vervaardiging van textiel, kleding, leer, bont en schoeisel; dit naast een gemiddelde aanwezigheid van de vrouwen.

De Turken, Bulgaren en Roemenen zijn als enige vreemde nationaliteitsgroep beduidend minder dan gemiddeld tewerkgesteld in de tertiaire sector: 29,9% versus 37,8% gemiddeld in Vlaanderen. Het aandeel loontrekkenden is, net zoals voor de andere buitenlandse nationaliteitsgroepen, wél hoger dan gemiddeld in de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging (17,8% versus 8,1% gemiddeld). De Turken, Bulgaren en Roemenen vormen ook de enige categorie van niet-Belgen in loondienst die niet sterk oververtegenwoordigd is in de horecasector; en dat geldt dan nog uitsluitend voor de vrouwen.

De quataire sector is van alle landengroepen het minst van tel voor de tewerkstelling van Roemenen, Turken en Bulgaren (6,7% versus 33% gemiddeld).

De Zuid-Europese lidstaten

De sectorale vertegenwoordiging van Zuid-Europese werknemers vertoont verschillen en gelijkenissen met voorgaande. In de primaire sector zijn de Zuid-Europeanen weinig tegenwoordig (1,9%). We vinden ze vooral in groten getale in de secundaire en tertiaire activiteitensectoren.

De loontrekkende Zuid-Europeanen in Vlaanderen (41,1%) zijn na de Turken, Bulgaren en Roemenen (46,1%) het sterkst aanwezig in de industrie en bouw. Zij zijn er bovenal tewerkgesteld in de metaalsector: maar liefst één vijfde van alle loontrekkenden (19%) verdient in deze sector de kost. Net zoals hun Turkse, Roemeense en Bulgaarse collega's doen ze dat vooral met het vervaardigen van transportmiddelen (8,8%) en van metaalproducten (5,6%). De hoge concentratie van Italianen en Turken in Limburg⁶, waar de metaalsector sterk staat en Ford Genk (nu nog) meer dan 12 000 banen verstrekt, is hier vermoedelijk niet vreemd aan. Ook de bouwsector is voor de Zuid-Europeanen een belangrijke werkgever (9,7%). Vooral de Zuid-Europese mannen vinden werk in deze sectoren: één op vier onder hen werkt in de metaalsector en 14,2% verdient zijn kost in de bouw. Het betreft hier immers typische mannensectoren. Toch moet gezegd dat ook de Zuid-Europese vrouwen in deze sectoren hun mannetje staan: van alle nationaliteitsgroepen zijn de Zuid-Europese vrouwen het sterkst vertegenwoordigd in de secundaire sector, meer zelfs dan de vrouwen met een Belgische nationaliteit. Kijken we naar de afzonderlijke sectoren dan blijken zij vooral meer dan andere vrouwen tewerkgesteld in de metaalsector (5,8%) en in de voedingssector (3,5%).

De Zuid-Europeanen in loondienst zijn ook oververtegenwoordigd in de tertiaire sector (47,2%), ook al kan dit niet tippen aan de veel sterkere oververtegenwoordiging van de meeste andere vreemde nationaliteitsgroepen in deze sector. Ze zijn er iets meer tegenwoordig in de distributie en verhuur (16% versus 13,7% gemiddeld), wat vooral bij de vrouwen het geval is (20,5% versus 15,1%). We vinden ze heel wat meer in de sector van advies en bijstand aan personen en ondernemingen, uitzendarbeid en industriële reiniging (12,2% versus 8,1% gemiddeld), een resultaat waarbij eveneens vooral de vrouwen doorwegen (18,6% versus 9%). In de horeca (8,3% versus 2,5% gemiddeld) zijn zowel mannen als vrouwen meer dan tegenwoordig. Tot slot vinden we de Italianen en de andere Zuid-Europeanen meer in de sector van overige diensten aan personen.⁷ Voor dit resultaat staan dan weer enkel de vrouwen in (5,2% versus 1,3% gemiddeld).

In de quartaire sector zijn de Zuid-Europese mannen en vrouwen, net als de andere niet-Belgen weinig present (gemiddeld 9,9% versus 33,1%).

6 Op 1/1/2001 woonde 57,4% van de Vlaamse Italianen en 35,28% van de Vlaamse Turken in de provincie Limburg (Nationaal Instituut voor de Statistiek, 2001).

7 Kappen, chemische reiniging, begrafenisonderneming, tewerkgesteld in particuliere huishoudens en dergelijke meer.

Noord-Afrika

Bij de personen afkomstig uit Noord-Afrika – voornamelijk Marokkanen – vinden we ook een belangrijke tewerkstelling in de land- en tuinbouw (9,4%) zij het minder extreem dan bij de Turken (Bulgaren en Roemenen). In tegenstelling tot deze laatsten, ligt het aandeel van de mannen in deze sector (10,2%) bijna dubbel zo hoog als bij de vrouwen (5,3%).

De secundaire sector is belangrijk voor de Noord-Afrikaanse loontrekkenden (34,3%) die iets meer dan de andere werknemers in Vlaanderen een job vinden in de metaalsector (11,3% versus 7,7% gemiddeld). Het zijn, hoe kan het anders, vooral mannen die in deze sector werken. Net zoals de Turken zijn de Noord-Afrikanen meer dan anderen aanwezig in de voedingssector (6,4% versus 3% gemiddeld) en werken ze ook relatief vaker in de textielsector (3,3% versus 2,2%). Ook hier zijn de mannen voor verantwoordelijk: 7,2% van de mannen werkt in de voeding en 3,3% in de textielsector. Noord-Afrikanen vinden we ook vaak op de loonlijst van de bouwsector (7,7% versus 5,7%); eveneens een mannelijk gebeuren (9%).

Noord-Afrikanen zijn meer dan gemiddeld tewerkgesteld in de tertiaire of commerciële dienstensector (44%). Zowel de Noord-Afrikaanse mannelijke als vrouwelijke werknemers (22%) zijn nogal eenzijdig geconcentreerd in de ruime sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging, die eigenlijk bij alle niet-Belgische werknemersgroepen overbevolkt is. Dat de uitzendarbeid en de schoonmaaksector er deel van uitmaken is hier vermoedelijk niet vreemd aan. Het zou zeker interessant zijn deze grote sector opgesplitst te zien naar subsector. Verder zijn ook de Noord-Afrikanen vaker dan gemiddeld aan het werk in de horeca.

Noord-Afrikaanse werknemers vinden we ook amper terug in de quartaire sector (9,9%).

Zwart Afrika

De rest van de Afrikanen zijn nog minder gespreid over de sectoren dan hun Noord-Afrikaanse collega's. Meer dan de helft van de loontrekkenden (57,3%) werkt in de tertiaire sector, waarvan de helft (29,4% versus 8,1% gemiddeld) in de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging. Daarnaast is de horeca ook voor deze nationaliteitsgroep belangrijk (12,3% versus 2,5% gemiddeld). De vrouwelijke loontrekkende arbeid speelt zich nog sterker eenzijdig af in de tertiaire sector, goed voor 62% van de vrouwelijke tewerkstelling in loondienst. Een derde hiervan (22%) werkt in de horeca en 26,3% in de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en

terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging. Deze laatste sector staat bij de mannen in voor 31% van de loontrekkende jobs.

Voor het overige is 7% aan het werk in de land- en tuinbouw, wat afsteekt tegen de afwezigheid van Belgische loontrekkenden in de sector.

In de secundaire sector zijn de werknemers uit zwart Afrika opvallend ondervertegenwoordigd (15,1% versus 28,3% gemiddeld). Enkel de mannen komen in deze sector al eens aan de bak (20,8%); voor de vrouwen zijn de industrie en de bouw niet van tel (4,3%). In de textielsector vinden de mannen vaker dan gemiddeld in Vlaanderen een job (5,4% versus 3,3%).

Ten slotte is er, zoals voor alle andere vreemde nationaliteiten, ook voor wie uit zwart Afrika komt weinig werk in de publieke dienstensectoren. Toch moet gezegd dat de sector van de recreatie, cultuur, en sport wel aan 2,7% van de loontrekkenden een job biedt (gemiddelde is 0,8%). De mannen blinken uit door een hogere tewerkstelling in de gezondheidszorg dan alle andere mannen (5,2% versus 3,6%).

Azië (inclusief het Midden-Oosten)

De oververtegenwoordiging in de land- en tuinbouw kwam reeds aan bod bij meerdere andere nationaliteitsgroepen en is ook bij de loontrekkenden uit Azië en het Midden-Oosten een feit: 10,6% van de loontrekkenden in Vlaanderen werkt in de land- en tuinbouw.

Voor het overige hebben de loontrekkenden met een nationaliteit uit Azië en het Midden-Oosten een ietwat apart profiel. Zowel vrouwen en vooral de mannen zijn sterk ondervertegenwoordigd in alle industriële sectoren en in de bouw (14,5%). Ze komen zoals de andere vreemde nationaliteiten ook weinig aan hun trekken in de quartaire sectoren (14,3%).

Hfdst. 14 De weinige loontrekkenden in deze nationaliteitsgroep – in het vorig hoofdstuk werd reeds gewezen op het grote aandeel zelfstandigen in deze groep – zijn voor bijna twee derden in de tertiaire sector tewerkgesteld (60,7%). Dit heeft alles te maken met de hoge concentratie van werknemers in de horeca (23,5% versus 2,5% gemiddeld). Dit is zowel voor mannen (21%) als voor vrouwen (27,1%) een feit. Ondanks de oververtegenwoordiging van bijna alle andere nationaliteitsgroepen in de horeca, steekt dit cijfer scherp boven de andere uit. Ook de Aziaten ontsnappen niet aan een oververtegenwoordiging in de sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en

industriële reiniging (14,2% versus 8,1% gemiddeld), zij het niet zo extreem als bijvoorbeeld bij de (Noord-)Afrikanen het geval is.

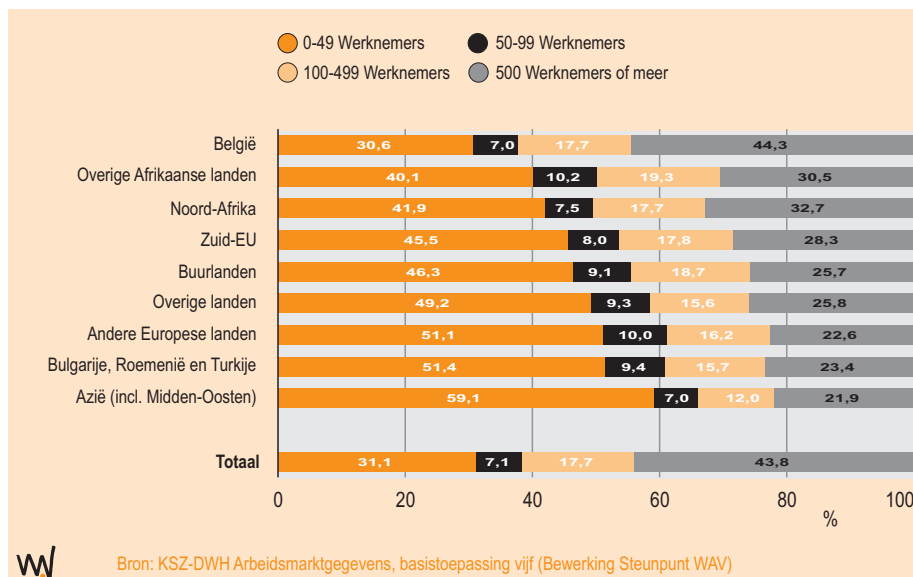
3 *Ondernemingsgrootte*

Tot slot gaan we nog even in op de grootte van de ondernemingen waar Belgen en niet-Belgen in Vlaanderen doorgaans zijn tewerkgesteld.

Het merendeel van de Vlaamse werknemers met de Belgische nationaliteit werkt voor een grote onderneming met meer dan 500 werknemers (44%). Een derde werkt voor een kleine organisatie met minder dan 50 werknemers (31%). Bij de werknemers met een buitenlandse nationaliteit ligt de verhouding veelal omgekeerd. Werknemers met een niet-Belgische nationaliteit vinden we veel meer terug bij de kleinere werkgevers. Bij sommige nationaliteitsgroepen is de helft tot twee derden van de loontrekkenden tewerkgesteld bij een werkgever met minder dan 50 werknemers.

Figuur 15.3

Loontrekkenden (DWH-populatie) van 18 tot en met 64 jaar naar nationaliteitsgroep en ondernemingsgrootte (Vlaams Gewest; 30 juni 2000)

Zo vallen vooral de personen in loondienst op die uit Azië of het Midden-Oosten afkomstig zijn met een zeer sterke concentratie van werknemers (59,1%) in die kleine ondernemingen. Dit hangt onder meer samen met de oververtegenwoordiging van deze nationaliteitsgroep in de horeca en de land- en tuinbouw, sectoren waar 99% van de ondernemingen minder dan 50 werknemers telt.⁸ Ook Turken, Bulgaren en Roemenen en de restgroep van Europeanen komen vooral bij de kleinere werkgevers aan de bak. Het feit dat velen onder hen in de land- en tuinbouw en in de bouwsector (waar 98% van de werkgevers minder dan 50 werknemers telt) aan het werk zijn zal ook hier wegen op de cijfers.

Vrouwen en mannen spreiden zich min of meer op dezelfde wijze over de verschillende ondernemingsgroottes, zij het dat vrouwen wat meer dan de mannen terug te vinden zijn in de allergrootste ondernemingen. In de meeste landengroepen spreiden de mannen en vrouwen zich op ongeveer dezelfde manier over de verschillende ondernemingsgroottes. Een uitzondering op deze regel vormen de Turken (Bulgaren en Roemenen). De vrouwen uit deze nationaliteitsgroep zijn sterk oververtegenwoordigd in de kleinere bedrijven: maar liefst twee derden onder hen (65,8%) werkt in een onderneming met minder dan 50 werknemers, waarmee zij de Aziaten zelfs overtreffen. We weten dat 45% onder hen in de land- en tuinbouw werkt, waar de ondernemingen over het algemeen klein zijn. Dit cijfer ligt heel wat hoger dan het aandeel van de Turkse, Roemeense en Bulgaarse mannen, waarvan 45,7% in die kleine bedrijven werkt.

Ook de vrouwen uit zwart Afrika zijn meer dan hun mannen in kleine tot middelgrote bedrijven onder de 100 werknemers tewerkgesteld (56,7% versus 46,9%). Dit wijst alvast op een ander type van tewerkstelling bij mannen en vrouwen in deze landengroepen.

4 *En vind de verschillen...*

Niet-Belgen in Vlaanderen hebben niet enkel minder vaak een job dan de Belgen. Als ze werken is dat ook dikwijls in een eerder precair statuut als seizoenarbeider of uitzendkracht of in een deeltijdse job. Buitenlanders worden gemakkelijker aangenomen door de kleinere werkgever met minder dan 50 werknemers. Ze zijn vaak geconcentreerd in enkele sectoren van tewerkstelling zoals de (ruime) sector van advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel en industriële reiniging, waar alle beschouwde vreemde

---

⁸ RSZ, gedecentraliseerde statistiek, 30 juni 1999 (eigen bewerking).

nationaliteiten oververtegenwoordigd zijn. Ook de horeca is zo'n typische sector voor niet-Belgen. Andere activiteitensectoren zijn typerend voor welbepaalde nationaliteitsgroepen. Zo vormen Roemeense, Bulgaarse en vooral Turkse vrouwen de recruiteringspool voor de land- en tuinbouw en hun mannelijke nationaliteitsgenoten voor de bouwsector. De Zuid-Europese mannen zijn zeer sterk geconcentreerd in de metaalsector en Aziaten (incl. Midden-Oosten) in de horeca en in de land- en tuinbouw. Merken we op dat dit nu net de bedrijfstakken zijn waar de verloning erg zwak is. In (goed betalende) tertiaire sectoren zoals informatica, telecom, financiële diensten, ... zijn niet-Belgen ondervertegenwoordigd en ook de publieke dienstensector lijkt nog niet toe aan een 'gemengd' personeelsbestand. Hfdst. 18

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Cijferbijlage.

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2003, Jaarboek, Methodologie.

